

Naturskyddsensheten
Helena Lager
E-post: helena.lager@lansstyrelsen.se

Naturvårdsverket
Elin Agerberg
106 48 Stockholm

Åtgärdsprogram för korthalsad majbagge (EN) 2013–2017

Ursprungligt ÅGP 2006–2010, reviderad åtgärdstabell 2013–2017

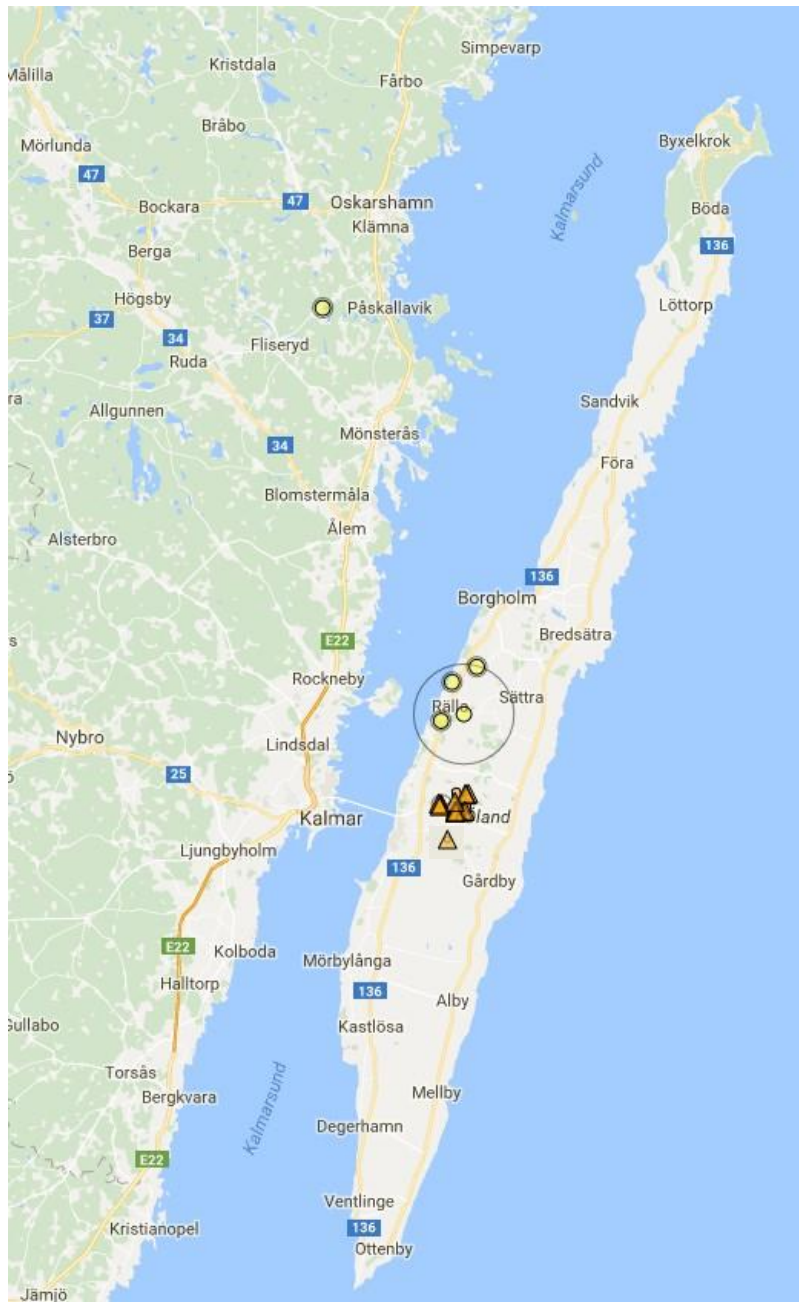
Sammanfattning

Det finns inga uppgifter om trender för korthalsad majbagge eftersom ingen regelrätt övervakning har skett. Arten har dock eftersökts årligen på sina förekomstlokaler. Det har blivit allt svårare att finna den vilket har skapat en oro för att arten minskar. Vi ser också att igenväxning pågår på flera av lokalerna. Trots att en viss kunskapsbrist råder är behovet av åtgärder akut. Programmet bör förlängas som ett ordinarie ÅGP med uppdaterad åtgärdstabell.

Utbredning

Arten har tidigare haft två utbredningsområden på Öland men finns bara kvar inom ett av dessa. Historiskt har den rapporterats på några lokaler mellan Stora Rör och Greby i Borgholms kommun, men den senaste rapporten är från 1960. Flera eftersök har gjorts, men den är med största sannolikhet utdöd härifrån.

Det nuvarande utbredningsområdet är huvudsakligen längs några åsar i södra delen av Mittlandet: Jordtorpsåsen, Hässleåsen och Höge ås. Ett nutida fynd finns också längre söderut, strax öster om Tävelsrum, men detta har inte rapporterats in till Artportalen (L Anders Nilsson ca 2008). I Göteborgs naturhistoriska museums samlingar finns en individ som samlats in från en lokal på fastlandet (väster om Påskallavik) 1932.

Fynd av korthalsad majbagge i Kalmar län 1932 – 2017. Gula cirklar visar fynd 1932-1960, orange trianglar visar fynd under 2000-talet. Karta från Artportalen.se, kompletterad med Tävelfrumsfyndet längst i söder.

Rödlistningskategori

Korthalsad majbagge klassades tidigare som Akut hotad (CR) på rödlistan. 2015 ändrades kategorin till Starkt hotad (EN). Anledningen till detta var fyndet i Uppland som också ledde till en omvärdering av mörkertalet. Någon omvärdering av statusen på Öland ligger således inte bakom detta beslut (Håkan Ljungberg, pers. comm.).

Åtgärder 2013–2017

Åtgärd	Status	Kostnad	Resultat
Inventering av korthalsad majbagge inkl. kartering av potentiella naturbetesmarker och torrängar med vårsidenbin (C, E, K)	Ej utfört		Åtgärden har ej varit prioriterad i de berörda länen.
Övervakning av korthalsad majbagge vart annat-vart tredje år (C, H)	Delvis utfört	0	Eftersökt men ej återfunnen i C. Eftersökt i H.
Restaurering av nya och gamla lokaler vid behov (röjning, betesdjur m.m.) om arten påträffas (C, E, K, H)	Ej utfört		Ej påträffad på några nya lokaler
Röjning och restaurering av övriga potentiella lokaler med rik bifauna (särskilt med förekomst av vårsidenbi) (H)	Utfört	0	Finansierat via Landsbygdsprogrammet

Berörda län: Kalmar, Blekinge, Östergötland, Blekinge och Östergötland har inte redovisat några åtgärder under perioden. Uppsala län har eftersökt arten efter det spektakulära fyndet år 2010 men inte påträffad den igen.

Någon regelrätt övervakning av korthalsad majbagge har inte skett i Kalmar län under perioden. Däremot har den eftersökts årligen på sina förekomstlokaler och då återfunnits i några få exemplar, utom vid Tävelsrum där den enda uppgiften gäller fyndet ca 2008. Det har blivit allt svårare att finna arten, vilket det senaste året har skapat en oro för att arten minskar. Det är därför mycket angeläget att göra en riktad totalinventering på Öland för att få en uppdatering av dess status.

Stora restaureringsinsatser gjordes under förra programperioden med ÅGP-medel. Dessa insatser gynnade även arter som svartfläckig blåvinge, spansk fluga, gulfläckig igelkottspinnare, stäppfingersvamp, slöjröksvamp, långbensgroda, väddnätfjäril och ett antal biarter i andra ÅGP. Ytterligare insatser har gjorts i anslutning till artens utbredningsområde under denna programperiod. Dessa åtgärder har helt finansierats med anslag från Utvald miljö i det dåvarande Landsbygdsprogrammet. Tyvärr verkar arten inte ha lyckats kolonisera några nya ytor. Detta beror troligen på att den är otymplig och rör sig långsamt och med stor möda.

Det fortsatta arbetet

Vi vet fortfarande inte exakt vad korthalsad majbagge behöver för att gynnas. Varför är den t ex så mycket ovanligare än sin släkting svart majbagge (*M. proscarabeus*, VU) som förekommer i samma miljöer? Vi vet dock att värdbiet med största sannolikhet är vårsidenbi¹, ett bi som är tämligen allmänt på Öland och främst lever på sälg och andra videarter. Den är beroende av glesbevuxna grus- och sandmarker för bogrävning och när förutsättningar finns bildas utbredda mer eller mindre täta kolonier. Åtgärderna behöver fokusera på att ge förutsättningar för en riklig förekomst av värdbiet i kombination med att skapa tillräckligt med livsmiljöer för majbaggen. Bara en av de tre åsarna där arten förekommer hävdas och det bara delvis. Igenväxning av de ohävdade partierna pågår och röjningsinsatser och hävd behövs. De kolonier av vårsidenbin som finns är begränsade till mer slitna partier, t ex intill stigar. Troligen begränsas bina av lämpliga ytor att gräva på varför en yttlig markstörning på småtytor på åsarna också är angeläget. Även åtgärder för att säkra tillgången på sälg i områdena kan vara aktuella.

Korthalsad majbagge är för tillfället placerad i kategorierna "Kunskapsuppbyggnad" och "Naturvårdsstrategier". Det är på många sätt rätt kategorier eftersom vi till viss del lider av kunskapsbrist och att det krävs samverkan på landskapsnivå för att kunna rädda arten. Ett problem är att arten är Starkt hotad (EN) och förekommer med små populationer i ett litet utbredningsområde och att den kan ha minskat ytterligare. Det är för oss ett mysterium att arten gått från att klassas från CR till EN i 2015 års rödlista. Vi har uppenbarligen missbedömt artens status eftersom vi har trott att populationerna varit stabila. Åtgärder behöver göras nu för att den ska ha en chans att överleva. Därför bör arten flyttas till "Ordinarie ÅGP" för att de mest akuta åtgärderna ska kunna utföras (inventering, röjning och viss ytstörning). Därefter kan artens kategoritillhörighet diskuteras igen. Två av åsarna där arten förekommer ligger som utredningsområden för blivande naturreservat. För att arbetet med dessa reservat ska ta fart kan det vara lämpligt att den andra kategorin blir "Områdesskydd". På så sätt kan man få en mer långsiktig lösning av den skötsel som behövs.

Programmet bör förlängas och kompletteras med en ny åtgärdstabell. Särskilt Östergötland bör inventeras med tanke på fina potentiella miljöer och rik bifauna. En ny, riktad inventering av arten på Öland bör göras omgående. Viss biotopvård krävs inom utbredningsområdet för att gynna såväl korthalsad majbagge som dess värdbi vårsidenbi. Det bör övervägas om försök med odling av arten för framtida utsättning ska ske.

¹ Nilsson, L.A. 2013. Inventering av Jordtorpsåsområdets vildbifauna.

http://www.lansstyrelsen.se/kalmar/SiteCollectionDocuments/Sv/publikationer/Rapporter/2013/201301_jordtorpsasen_webbversion.pdf